

МЕХАНІЗМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

УДК 314.375:352(477)

Антон ВАРАНИЦЯ

*Національна академія державного управління
при Президентові України*

Дніпропетровський регіональний інститут державного управління

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МЕХАНІЗМІВ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ МОЛОДІЖНОЇ ЖИТЛОВОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

Аналізується розвиток нормативно-правової бази у сфері молодіжної житлової політики та державних житлових програм для молоді в Україні, визначаються ключові документи, що регулюють розвиток цієї сфери. Також окреслюються основні тренди розвитку законодавчої і нормативної бази державної молодіжної житлової політики й визначаються напрями подальшої наукової розробки цієї теми.

Ключові слова: молодь, механізми молодіжної житлової політики, молодіжна житлова політика, Державний фонд сприяння молодіжному житловому будівництву, державна програма.

Антон Вараниця. Нормативно-правовое обеспечение механизмов государственного управления в сфере молодежной жилищной политики в Украине

Анализируется развитие нормативно-правовой базы в сфере молодежной жилищной политики и государственных жилищных программ для молодежи в Украине, определяются ключевые документы, регулирующие развитие этой сферы. Также определяются основные тренды развития законодательной и

Державне управління та місцеве самоврядування, 2014, вип. 3(22)

нормативной базы государственной молодежной жилищной политики и определяются направления дальнейшей научной разработки этой темы.

Ключевые слова: молодежь, механизмы молодежной жилищной политики, молодежная жилищная политика, Государственный фонд содействия молодежному жилищному строительству, государственная программа.

Anton Varanitsa. Regulatory framework of public administration mechanisms in the field of youth housing policy in Ukraine

It was done the analysis of the development of the legal framework in the field of youth housing policy and public housing programs for youth in Ukraine, identified key documents governing the development of this sector. Also identifies the main trends in the development of the legislative and regulatory framework state youth housing policies and directions of further research of the topic.

Key words: youth, mechanisms for youth housing policy, youth housing policy, the State Fund for Youth Housing, state program.

Однією з найгостріших соціальних проблем сучасної української молоді є проблема житла. Як кожна проблема суспільного розвитку, вона складається з кількох компонентів – це і економічний розвиток, і демографічна ситуація, і соціально-політичний розвиток країни, і її людські ресурси. Тому проблема молодіжного житла перебуває в полі уваги економістів, демографів, соціологів, політологів, громадських і політичних діячів. Однак нормативно-правова база є основою державного управління в будь-якій сфері, у тому числі й молодіжної житлової політики.

Дослідженню проблем молодіжної політики присвячені праці вітчизняних науковців: Є. І. Бородіна, М. Ф. Головатого, М. П. Перепелиці, О. О. Яременка та ін. Найбільш повно проблема підвищення ефективності реалізації молодіжної житлової політики висвітлюється в працях В. О. Омельчука. Запропоновані цим науковцем підходи стали основою для нашого дослідження, а законодавство України у відповідній галузі – його документальною базою.

Перманентне звертання з вирішенням соціальних проблем молоді вимагає більш детального аналізу складових молодіжної житлової політики: економічними, інституційними, демографічними, нормативно-правовими напрямами. Вважаємо, що лише відповідне нормативно-правове забезпечення буде підґрунтям ефективного державного управління в цій сфері. Отже, для розуміння стану молодіжної житлової політики необхідно простежити розвиток і проблеми формування її законодавчої бази.

Мета публікації – проаналізувати нормативно-правове забезпечення механізмів державного управління у сфері молодіжної житлової політики.

Нормативно-правове забезпечення розвитку державної

молодіжної житлової політики слід розглядати згідно з Конституцією України, у ст. 47 якої зафіксовано право на житло для всіх громадян держави [2]. Перший законодавчий крок до вирішення житлових проблем молоді зроблено в Законі України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні», зокрема закріплено рівне з іншими громадянами право молоді на житло, декларовано сприяння молодіжному житловому будівництву та створенню молодіжних житлових комплексів тощо [16].

Недосконалість фінансово-кредитної системи, централізація будівництва, реконструкції та утримання житлового фонду, обмеження у виділенні земельних ділянок і спорудженні індивідуального житла, відсутність стимулюючих факторів у вирішенні житлових питань значно загострили житлову проблему до середини 1990-х рр. Понад 2,6 млн сімей в Україні потребувало тоді поліпшення житлових умов, а обсяги житлового будівництва щорічно зменшувались. У «Концепції державної житлової політики», схваленій постановою Верховної Ради України у 1996 р., головним завданням у цій сфері визначено запровадження державної підтримки молоді щодо забезпечення житлом [13].

Закон України «Про житловий фонд соціального призначення» (ст. 12) визначає право молоді сім'ї, у якій вік чоловіка та дружини не перевищує 35 років, або неповної сім'ї, у якій мати (батько) віком до 35 років, одиноких молодих громадян віком до 35 років та молодих учених віком до 35 років першочергового отримання квартир або садибних (одноквартирних) житлових будинків із житлового фонду соціального призначення [7, ст. 35].

Нормативне врегулювання житлового питання молоді розвинулось у 1996 р. у відповідній постанові Кабінету Міністрів України [3], у якій визначено поняття «молодіжний житловий комплекс» як підприємство чи організація, незалежно від форм власності, що виконує функції замовника і забудовника житлових будинків, об'єктів соціально-культурного, побутового, спортивно-оздоровчого призначення для задоволення житлових, соціально-економічних потреб молодих сімей, які потребують поліпшення житлових умов, надання житлово-комунальних та інших послуг. Молодіжні житлові комплекси об'єднувались у Всеукраїнську асоціацію «Укрмолодьжитло», а згодом було утворено Фонд сприяння молодіжному житловому будівництву (з 2000 р. – Державний Фонд сприяння молодіжному житловому будівництву) [1; 4] – єдину спеціалізовану державну установу, на яку покладено завдання безпосередньої реалізації державної молодіжної житлової політики.

Основним документом, що фіксує необхідність поліпшення житлових умов молодих сімей або самотніх молодих людей, досі

вважаються «Правила обліку громадян, які потребують поліпшення житлових умов, і надання їм житлових приміщень в Українській РСР», затверджені постановою Ради Міністрів УРСР № 479 від 11 грудня 1984 р. [12]. Водночас ведеться робота над Єдиним державним реєстром громадян, які потребують поліпшення житлових умов [6]. Для вдосконалення механізмів реалізації молодіжної житлової політики у Верховній Раді України ухвалено в першому читанні законопроект «Про особливості державної підтримки забезпечення молоді житлом» № 9290 від 17 травня 2012 р., який, будучи прийнятим, урегулює правовідносини щодо забезпечення молоді житлом [14].

В Україні реалізується ряд державних цільових програм щодо забезпечення молоді житлом. Метою Державної програми забезпечення молоді житлом на 2002 – 2012 рр. [8] була реалізація державної молодіжної політики в частині вирішення житлової проблеми шляхом створення сприятливих умов для розвитку молодіжного будівництва, удосконалення механізмів придбання житла та забезпечення на цій основі подальшого розвитку системи іпотечного житлового кредитування. Попри критику з боку контролюючих органів щодо реалізації цієї програми [5], спостережна рада Державного Фонду сприяння молодіжному житловому будівництву (виконавця програми) прийняла рішення про продовження цієї програми до 2017 р. Метою Державної цільової соціально-економічної програми будівництва (придбання) доступного житла на 2010 – 2017 рр. є підвищення рівня забезпечення громадян, що потребують поліпшення житлових умов відповідно до законодавства, житлом шляхом удосконалення існуючого та запровадження нового ефективного фінансово-інвестиційного механізму державної підтримки будівництва (придбання) доступного житла [9].

Серед пріоритетів реалізації державної молодіжної політики, затверджених «Стратегією розвитку державної молодіжної політики на період до 2020 року», є «забезпечення молоді житлом шляхом: надання пільгових довгострокових кредитів для будівництва (реконструкції) чи придбання житла за рахунок бюджетних коштів; іпотечного пільгового кредитування за рахунок власних і залучених коштів Державного фонду сприяння молодіжному житловому будівництву строком до 30 років та звільнення молодих сімей з дітьми від сплати відсотків за користування кредитом; часткової компенсації відсоткової ставки кредиту, наданого для будівництва (реконструкції) чи придбання житла; надання за рахунок державного бюджету державної підтримки для будівництва чи придбання житла в межах 30 відсотків його вартості» [17].

Нормативна база державної молодіжної житлової політики

також представлена постановами Кабінету міністрів України, прийнятими на виконання вищенаведених державних цільових програм, зокрема: «Про затвердження Порядку часткової компенсації відсоткової ставки кредитів комерційних банків молодим сім'ям та самотнім молодим громадянам на будівництво (реконструкцію) і придбання житла», «Про порядок надання пільгових довготермінових кредитів молодим сім'ям та самотнім молодим громадянам на будівництво (реконструкцію) і придбання житла», «Про затвердження Порядку забезпечення громадян доступним житлом» [10 – 11; 15] та ін.

Питання аналізу ефективності заходів молодіжної житлової політики неможливо оминути увагою в контексті розгляду й пояснення напрямів розвитку законодавчої бази й визначення подальших перспектив наукових досліджень з цієї теми. Так, за період дії Державної програми забезпечення молоді житлом на 2002 – 2012 рр. фактично житлом забезпечено лише 37 % осіб та сімей від запланованої кількості. У той самий час мають місце ряд управлінських прорахунків, допущених у період 2002 – 2009 рр., зокрема щодо відбору об'єктів житлового будівництва та здійснення контролю за станом будівництва шляхом делегування повноважень замовника їх забудовникам, що призвело до неефективного використання коштів [5].

Таким чином, основними нормативно-правовими актами, що регулюють державну молодіжну житлову політику, є: Конституція України, закони України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні», «Про житловий фонд соціального призначення», вказані вище постанови Кабінету Міністрів України.

Основною проблемою наявної законодавчої бази молодіжної житлової політики вважаємо подвійне підпорядкування й розпорошеність нормативної бази, оскільки багато важливих законодавчих актів стосуються загальної соціальної і житлової політики щодо всіх демографічних груп. Подальший розвиток законодавчої і нормативної бази державної молодіжної житлової політики (ухвалення існуючих законопроектів і розробка нових державних програм), а також аналіз проблем ефективності її здійснення (наприклад, аудит виконання програм) є предметом наших наступних наукових розвідок.

Список використаних джерел

1. **Історія** створення та розвитку Державного фонду сприяння молодіжному житловому будівництву. – Режим доступу : www.molod-kredit.gov.ua/history.php.

2. **Конституція** України, прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996 р. // Відом. Верховної Ради України. – 1996. – № 30.

3. **Про вдосконалення** шляхів розвитку молодіжного житлового будівництва : Постанова Кабінету Міністрів України № 1300 від 28 жовт. 1996 р. – Режим доступу : zakon1.rada.gov.ua.

4. **Питання** Державної спеціалізованої фінансової установи «Державний фонд сприяння молодіжному житловому будівництву» : Постанова Кабінету Міністрів України № 1604 від 26 жовт. 2000 р. – Режим доступу : zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1604-2000-%D0%BF.

5. **Про ефективність** заходів щодо виконання Державної програми забезпечення молоді житлом. – Режим доступу : dkrs.gov.ua/kru/uk/publish/article/95759.

6. **Про Єдиний** державний реєстр громадян, які потребують поліпшення житлових умов : Постанова Кабінету Міністрів України № 238 від 11 берез. 2011 р. – Режим доступу : zakon2.rada.gov.ua/laws/show/238-2011-%D0%BF.

7. **Про житловий** фонд соціального призначення : Закон України № 3334-IV від 12 січ. 2006 р. – Режим доступу : zakon2.rada.gov.ua.

8. **Про затвердження** Державної програми забезпечення молоді житлом на 2002 – 2012 роки : Постанова Кабінету Міністрів України № 1089 від 29 лип. 2002 р. – Режим доступу : zakon2.rada.gov.ua.

9. **Про затвердження** Державної цільової соціально-економічної програми будівництва (придбання) доступного житла на 2010 – 2012 роки : Постанова Кабінету Міністрів України № 1249 від 11 листоп. 2009 р. – Режим доступу : zakon2.rada.gov.ua.

10. **Про затвердження** Порядку забезпечення громадян доступним житлом : Постанова Кабінету Міністрів України № 140 від 11 лют. 2009 р. – Режим доступу : zakon4.rada.gov.ua/laws/show/140-2009-%D0%BF.

11. **Про затвердження** Порядку часткової компенсації відсоткової ставки кредитів комерційних банків молодим сім'ям та самотнім молодим громадянам на будівництво (реконструкцію) і придбання житла : Постанова Кабінету Міністрів України № 853 від 4 черв. 2003 р. – Режим доступу : zakon4.rada.gov.ua/laws/show/853-2003-%D0%BF.

12. **Про затвердження** Правил обліку громадян, які потребують поліпшення житлових умов, і надання їм жилих приміщень в Українській РСР : Постанова Ради Міністрів Української РСР і Української республіканської ради професійних спілок № 1089 від 29 лип. 2002 р. – Режим доступу : zakon3.rada.gov.ua.

13. **Про концепцію** державної житлової політики : Постанова Верховної Ради України № 254/95-ВР від 30 черв. 1995 р. – Режим доступу : zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/95-%D0%B2%D1%80.

14. **Про особливості** державної підтримки забезпечення молоді житлом : проект Закону України № 9290 від 14 жовт. 2011 р. – Режим доступу : w1.c1.rada.gov.ua.

15. **Про порядок** надання пільгових довготермінових кредитів молодим сім'ям та самотнім молодим громадянам на будівництво (реконструкцію) і придбання житла : Постанова Кабінету Міністрів України

№ 584 від 29 трав. 2001 р. – Режим доступу : zakon4.rada.gov.ua/laws/show/584-2001-%D0%BF.

16. **Про сприяння** соціальному становленню та розвитку молоді в Україні : Закон України № 2998-ХІІ від 5 лют. 1993 р. – Режим доступу : zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2998-12.

17. **Про Стратегію** розвитку державної молодіжної політики на період до 2020 року : Указ Президента України від 27 верес. 2013 р. № 532/2013. – Режим доступу : zakon4.rada.gov.ua/laws/show/532/2013.

List of references

1. **Istoriia stvorennia** ta rozvytku Derzhavnoho fondu spryiannia molodizhnomu zhytlovomu budivnytstvu. – Rezhym dostupu : www.molod-kredit.gov.ua/history.php.

2. **Konstytutsiia** Ukrainy, pryiniata na piatii sesii Verkhovnoi Rady Ukrainy 28 cherv. 1996 r. // Vidom. Verkhovnoi Rady Ukrainy. – 1996. – № 30.

3. **Pro vdoskonalennia** shliakhiv rozvytku molodizhnogo zhytloвого budivnytstva : Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy № 1300 vid 28 zhovt. 1996 r. – Rezhym dostupu : zakon1.rada.gov.ua.

4. **Pytannia** Derzhavnoi spetsializovanoi finansovoi ustanovy «Derzhavnyi fond spryiannia molodizhnomu zhytlovomu budivnytstvu» : Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy № 1604 vid 26 zhovt. 2000 r. – Rezhym dostupu : zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1604-2000-%D0%BF.

5. **Pro efektyvnist** zakhodiv shchodo vykonannia Derzhavnoi prohramy zabezpechennia molodi zhytлом. – Rezhym dostupu : dkrs.gov.ua/kru/uk/publish/article/95759.

6. **Pro Yedynyi** derzhavnyi reiestr hromadian, yaki potrebuiut polipshennia zhytlovykh umov : Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy № 238 vid 11 berez. 2011 r. – Rezhym dostupu : zakon2.rada.gov.ua/laws/show/238-2011-%D0%BF.

7. **Pro zhytlovi** fond sotsialnoho pryznachennia : Zakon Ukrainy № 3334-IV vid 12 sich. 2006 r. – Rezhym dostupu : zakon2.rada.gov.ua.

8. **Pro zatverdzhennia** Derzhavnoi prohramy zabezpechennia molodi zhytлом na 2002 – 2012 roky : Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy № 1089 vid 29 lyp. 2002 r. – Rezhym dostupu : zakon2.rada.gov.ua.

9. **Pro zatverdzhennia** Derzhavnoi tsilovoi sotsialno-ekonomichnoi prohramy budivnytstva (prydbannia) dostupnoho zhytla na 2010 – 2012 roky : Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy № 1249 vid 11 lystop. 2009 r. – Rezhym dostupu : zakon2.rada.gov.ua.

10. **Pro zatverdzhennia** Poriadku zabezpechennia hromadian dostupnym zhytлом : Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy № 140 vid 11 liut. 2009 r. – Rezhym dostupu : zakon4.rada.gov.ua/laws/show/140-2009-%D0%BF.

11. **Pro zatverdzhennia** Poriadku chastkovoї kompensatsii vidstokovoї stavky kreditiv komertsiiykh bankiv molodym simiam ta odynokym molodym hromadianam na budivnytstvo (rekonstruktsiiu) i prydbannia zhytla : Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy № 853 vid 4 cherv. 2003 r. – Rezhym dostupu : zakon4.rada.gov.ua/laws/show/853-2003-%D0%BF.

12. **Pro zatverdzhennia** Pravyl obliku hromadian, yaki potrebuiut polipshennia zhytlovykh umov, i nadannia yim zhylykh prymishchen v Ukrainskii RSR : Postanova Rady Ministriv Ukrainskoi RSR i Ukrainskoi respublikanskoi rady profesiinykh spilok № 1089 vid 29 lyp. 2002 r. – Rezhym dostupu : zakon3.rada.gov.ua.

13. **Pro kontseptsiiu** derzhavnoi zhytlovoi polityky : Postanova Verkhovnoi Rady Ukrainy № 254/95-VR vid 30 cherv. 1995 r. – Rezhym dostupu : zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/95-%D0%B2%D1%80.

14. **Pro osoblyvosti** derzhavnoi pidtrymky zabezpechennia molodi zhytлом : proekt Zakonu Ukrainy № 9290 vid 14 zhovt. 2011 r. – Rezhym dostupu : wl.c1.rada.gov.ua.

15. **Pro poriadok** nadannia pilhovoykh dovhoterminovykh kredytiv molodym simiam ta odynokym molodym hromadianam na budivnytstvo (rekonstruktsiiu) i prydbannia zhytla : Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy № 584 vid 29 trav. 2001 r. – Rezhym dostupu : zakon4.rada.gov.ua/laws/show/584-2001-%D0%BF.

16. **Pro spryiannia** sotsialnomu stanovlenniu ta rozvytku molodi v Ukraini : Zakon Ukrainy № 2998-KhII vid 5 liut. 1993 r. – Rezhym dostupu : zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2998-12.

17. **Pro Stratehiu** rozvytku derzhavnoi molodizhnoi polityky na period do 2020 roku : Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 27 veres. 2013 r. № 532/2013. – Rezhym dostupu : zakon4.rada.gov.ua/laws/show/532/2013.

Надійшла до редколегії 10.09.14

УДК 351.858

Олег ДІДЕНКО

*Національна академія державного управління
при Президентіві України*

ОСНОВНІ НАПРЯМИ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ПАТРІОТИЧНИМ ВИХОВАННЯМ МОЛОДІ

Аналізуються державно-управлінські аспекти вдосконалення патріотичного виховання в Україні. Простежується створення правових механізмів патріотичного виховання молоді. Пропонуються заходи для активізації процесу національно-патріотичного виховання.

Ключові слова: патріотизм, патріотичне виховання, патріотична свідомість, національна ідентичність.

Олег Диденко. Основные направления деятельности органов государственного управления патриотическим воспитанием молодежи